

Jordbruksverket

Remissvar angående förslag till Statens jordbruksverks föreskrifter om bekämpning av bisjukdomar, diarienummer 6.8.16-3611/16.

Sveriges Biodlares Riksförbunds (SBR) lämnar följande yttrande och utgår från perspektivet avseende den genomsnittliga biodlaren i Sverige. Förbundet representerar 99 % av landets organiserade biodlare. SBR intar också bitillsynsmännens perspektiv. Enligt Bisjukdomsförordningen § 3 tillfrågas SBR-anslutna föreningar ofta, när länsstyrelserna utser bitillsynsmän. Många av bitillsynsmännen är också medlemmar i SBR.

Anmärkningar

§ 1b Begreppet ”skattlåda” särskiljer sig inte från annan del av bibostaden, exempel yngelrum med nuvarande formulering.

Skillnaden mellan zon 2 och zon 3 är marginell och upplevs som otydlig.

§ 6 Vilken rättsverkan har ett icke fullständigt ifyllt beslut med denna formulering? Ska beslutet i så fall återkallas och ett nytt korrekt beslut utfärdas? Om rättsverkan inte finns och biodlaren följer beslutet, vilket ansvar har då biodlaren? SBR bedömer att formuleringen skapar otydlighet.

§ 7 Paragrafen anger att ett tillstånd att flytta samhällen kan gälla högst under 12 månader. Det skapar otydlighet i förhållande till § 10a, där maxtiden för tillstånd begränsas till 3 månader.

§ 12 Paragrafen nämner endast levande bin. I den regleras inte biodlingsredskap eller produkter, mm. Paragrafen beskriver bara processen från upptäckt smitta i ett samhälle, fram till friskförklaring och möjlighet till flyttning av levande bin. Förvisso är det eventuellt fortsättningsvis ett skyddsområde. Se anmärkning nedan.

§12a Med koppling till §12 anser SBR att det är ologiskt att tillsynsman kan ge tillstånd till flyttning av bin från smittad bigård efter bekämpning, men inte från övriga bigårdar inom ett skyddsområde. Det betyder att biodlare snabbare kan flytta ett bisamhälle i en bigård, där smitta påvisats och bekämpats, än i en bigård inom skyddsområde, där smitta inte påvisats. Den enda bigård inom ett skyddsområde det går att ge tillstånd till flyttning ifrån, är den ursprungligt smittade. Se anmärkning nedan.

§13a Paragrafen reglerar endast att tillstånd till flyttning kan ske efter undersökning. Paragrafen begränsar inte tillsynsmannens möjlighet att lämna tillstånd för flyttning av skattlådor, utbyggda vaxkakor och avfall av, begagnade bibostäder, eller begagnade biodlingsredskap om smitta upptäcks. Paragrafen särskiljer inte på om det påträffats smitta eller inte i bigården, varför undersökningen förefaller onödig. Om intentionen är så, borde det räcka med att formulera en anmaning att utrustningen ska vara väl rengjord. Inte heller begränsningen i tid, till en månad, förefaller motiverad ur samma perspektiv. Möjligen saknas meningen ”Tillsynsmannen ska först

undersöka bisamhällena i bigården i enlighet med §§ 37 och 37b och inte sett symptom på amerikansk yngelröta” Se anmärkning nedan.

§§13a- 13b, Kravet på rengöring av begagnade bibostäder och begagnade biodlingsredskap, innan de åter används i biodling, upplevs ologiska. Varför reglera och villkora att rengöra utrustning som flyttas och åter används i biodling, men inte utrustning som fortlöpande används i biodling?

§ 39 1:a stycket. Borde ändras till ”undersöka alla *kända* bisamhällen som ligger...” Med det stora antal ej anmälda uppställningsplatser som idag finns, kan inte uppdraget formuleras mer omfattande till tillsynsmannen än att denne undersöker de kända bisamhällena. Förslaget till föreskrift saknar numera uppmaning till tillsynsmannen att skaffa sig kännedom om biodling, mm i distriktet, varför högre krav än ovan inte kan ställas på tillsynsmannen.

3:e stycket är oklar om kontaktbigårdarna ligger i andra tillsynsmäns distrikt, vem som ska leda arbetet. Paragrafen borde förtydliga var ansvaret för spårandet av smittspridningen ligger. Det är orimligt att tillsynsmannen både ska agera förrättningsman med besiktningar, mm och vara spårare av smittan på för hen kanske avlägsna platser. Ansvaret för att leda smittspårningen bör lyftas till nivå ovanför tillsynsmännen och förtydligas. Smittspårning ingår inte som del i utbildningen till Bitillsynsman, varför ansvaret inte kan läggas på dessa. Se nedan.

§ 50 Med paragrafens nya skrivning befarar vi att länsstyrelsernas lägesbild av uppställda bisamhällen kommer att försämrats. Konsekvensen av ändringen tillsammans med den slopade anmaningen till bitillsynsmän, enligt dagens § 5 att skaffa sig god kännedom om biodlingen inom sitt distrikt, riskerar att leda till avsevärt sämre möjlighet till insatser om smitta upptäcks. SBR ifrågasätter om paragrafens innehåll tillfredsställer behovet av att ge en tillräckligt tydlig bild av var det finns bisamhällen, för att på ett effektivt sätt bekämpa utbrott av smittsamma bisjukdomar. Vi befarar att många biodlare kommer att förbise paragrafens intention, dvs att man av glömska kommer att missa att anmäla ändringar. Dataskyddsförordningens (GDPR) påverkan på uppgiftsamlandet och lagringen framgår inte i konsekvensbeskrivningen.

Generella synpunkter

För den genomsnittlige medlemmen/biodlaren, uppfattar vi att den största förändringen uppkommer av det slopade kravet på flyttningstillstånd. Våra medlemmar berörs troligen oftast vid försäljning respektive köp av samhällen, samt när drottningar sänds till parningsstation och vidare säljs. Det finns en stark uppfattning bland våra medlemmar att bin som flyttas ska vara friska, och det ska säkerställas med besiktning av bitillsynsman. Idag besiktas bisamhällen inför att flyttningstillståndet utfärdas och det har starkt bidragit till att sjuka samhällen upptäckts och därigenom förhindrat vidare smittspridning. Parningsstationer kräver idag flyttningstillstånd, köpare av bisamhällen och drottningar detsamma. Detta förfarande upphör till stora delar med förslaget.

Samtidigt är det naturligtvis positivt att områden som under årtionden aldrig haft utbrott av Amerikansk Yngelröta (AY) inte beläggs med restriktioner, vilket skulle kunna underlätta för biodlarna. Även andra föreslagna förändringar är positiva, ex ändringen att juridiska personer kan vara Godkänd biodlare.

Förslag och mer generella anmärkningar

- SBR anser att §§12, 12a, 13a upplevs som oklara hur flyttningar av bin, utrustning och produkter får beviljas i förhållande till varandra. I dessa paragrafer ligger föreskriftens essens. SBR anser att det i föreskriften inte tillräckligt tydligt framgår för tillsynsmän när tillstånd till flyttning kan lämnas och i vilka fall det inte kan lämnas. Det riskerar att leda till olika tolkningar, vilket inte är önskvärt varken för våra medlemmar eller tilliten till föreskriften. Vi bedömer också att reglerna kommer att upplevas som oklara för våra medlemmar, hur flyttning av samhällen kan göras. Härvid ökar risken för oavsiktliga fel.
- SBR förordar att §37 kompletteras med en §37c med syftet att ”tillsynsman på begäran av biodlare ska undersöka bisamhällen i bigård. Om samhällena inte uppvisar symptom på AY, mm, ska tillsynsman utfärda intyg att smitta inte påvisats”. Detta intyg kan användas vid försäljning, flyttning till parningsstation, etc. Det kommer att underlätta för våra medlemmar.
- Ett alternativ till ovan anmärkning är att förklara samtliga idag smittförklarade församlingar/distrikt för övervakningsområden inför biodlingssäsongens ikraftträdande. Att sedan i långsam och noga övervägd takt återkalla område för område.
- Förslaget öppnar för mer omfattande screening, där samlingsprover kan ge indikation om risker för utbrott av AY, inom begränsade områden. Att i större omfattning använda samlingsprover operativt i fält, som underlag för smittundersökning, är positivt.
- 9 § Idag är i stort sett hela södra Sverige smittförklarat, avseende AY. Föreskriften andas ambitionen att smittförklaring av områden ska ske på ett mer dynamiskt sätt, där områden går in i och ut ur smittförklaring. Det kommer att ställa större krav på SJV att nå biodlare med information, så att de ska sköta sina flyttningar enligt aktuella bestämmelser om smittförklaring. Konsekvensen torde bli att den enskilda tillsynsmannen utsätts för avsevärt fler frågor om aktuella förhållanden, vid varje givet tillfälle, samt att det ställs högre krav på denne att hålla sig uppdaterad om gällande situation. Om varje rådgivande samtal från biodlare betraktas som en förrättning, kommer arbetet och kostnaderna för detta att öka.
- Vi ser en svårighet för våra medlemmar i framförallt södra Sverige att veta om deras bigårdar befinner sig i fri-, övervaknings-, eller skyddsområde. Här behöver SJV förtydliga sina intentioner om ett tydligt system för att alla biodlare ska kunna ta del av rådande förhållanden. Ingen ska av misstag flytta, trots att begränsningar råder eller avstå därifrån, i tron att begränsningar hindrar.
- SBR saknar beskrivning på hur SJV tänker sig processen med förklarande av skyddsområde och övervakningsområde och vilka grunder man tänker sig för att häva sådana restriktioner. Hur länge efter upptäckt och bekämpad smitta förväntas respektive restriktioner bestå? Med dagens statiska beslut om smittförklaring, finns inte det problemet för de flesta av biodlarna.
- Ovan brist på information omöjliggör en konsekvensbeskrivning av hur biodlare som hamnar inom skyddsområde kommer att drabbas. Med föreslagen formulering kan

bisamhällen/bigård inom skyddsområde som undersökts utan att kliniska symptom konstaterats, eller där samlingsprov markerar låg risk för smitta, inte flyttas ut ur skyddsområdet. Om skyddsområdet kvarstår under lång tid kan enskilda biodlare utan smitta drabbas oproportionellt hårt, ex vid drottningodling eller produktion och försäljning av avläggare.

- Det behövs ett förtydligande av vem som leder en smittspårning när utbrott konstaterats. SBR anser att bekämpande och smittspårning normalt inte ska ledas av tillsynsman. Tillsynsmannen har kompetens att undersöka bisamhälle och har oftast en lokal tyst kunskap om var i sitt distrikt det finns bisamhällen. Deras förmåga att leda och samverka i större operationer är troligen högst varierande. Därför kan inte ansvaret åvila dem.
- Vi hyser farhågor att risken för stöder av bisamhällen ökar när flyttningsintyg, mer sällan, kommer att behövas eller utfärdas. Med gällande bestämmelser har det oftast funnits en avsändare när nya bigårdar upprättats. Man kan med de föreslagna reglerna lättare hävda att man köpt samhället av någon okänd.
- SBR ställer sig tveksamma till om §50 kommer att tillgodose SJVs behov av att ha kunskap om var bigårdar finns, vid ett utbrott av smittsam sjukdom. Diskrepansen är nog betydande mellan de bigårdar som är anmälda till länsstyrelserna och de bigårdar som bara finns i tillsynsmannens tysta vetskap. Här måste kunskapen säkras hos länsstyrelserna, även om tillsynsmannen av olika anledningar (sjuk, bortrest) inte kan tjänstgöra.
- SBR befarar att färre smittade samhällen kommer att detekteras, när färre besiktningar förväntas utföras på en större yta som inte är smittförklarad. Vi befarar samtidigt att kunskapen om var det finns bigårdar, kommer att vara lägre i områden utan restriktioner, vilket försvårar och försämrar smittspårning när utbrott väl skett. Det finns också risker samt svårigheter att kunna rekrytera och behålla bitillsynsmän i områden där smitta inte förekommer, pga att inga besiktningar sker. Det finns också risker/svårigheter att behålla bitillsynsmännens kompetens för besiktningar när smitta utbryter.
- Med förslaget kommer det att saknas förutsättningar att spåra smittade och flyttade bisamhällen bakåt i tiden, vid flyttning utanför smittnings-förklarad område. Man kan med de föreslagna reglerna, regelrätt köpa ett bisamhälle på en loppmarknad eller genom en tidningsannons och sedan flytta hem det när man befinner sig utanför ett smitt- och övervakningsområde. Idag ska undersökning ske och flyttningstillstånd oftast utfärdas. Det ger möjlighet att spåra samhällen bakåt och bekämpa smitta.
- I SJVs konsekvensbeskrivningen betonas att inget hindrar branschen att själva sätta upp riktlinjer för hur smittskyddet ska förstärkas. Tiden för en sådan process är orimligt kort att planera, utbilda och genomföra med det föreslagna ikraftträdandet. En sådan utbildningsinsats är också avhängig med möjligheterna att erhålla medel.
- Vi ser svårigheter med att hantera zonmodellen eftersom bigårdarnas placering ofta är svåra att fastställa, enligt inlämnade uppgifter och att många biodlare idag inte använder koordinater. Rättsligt stöd för att rapportera in koordinater, för bigårdsplacering samt GIS-kartstöd, bör regleras först.

- Varroazonernas framtida gränser är ej definierade i förslaget, vilket medför att innebörden av föreslagna föreskrifter blir mycket svårtolkade. SBR har svårt att tolka vilka risker eller värdera konsekvenserna. Blir det en enda gemensam zon 1?
- SBR befärrar att genom att ta bort besiktningsskrav inom zon 1, uppstår mycket stor risk att varroa sprids till alla inom befintlig varroazon 1. Många befintliga församlingszoner i norr, är mycket stora 7-12 mil x 3-6 mil i storlek och hos många inom zon 1 har det ännu inte detekteras varroa.
- Med en enda gemensam varroazon 1, av alla gamla "zon-ettor", innebär detta att det blir helt fritt att flytta bin inom zon 1, dvs mellan ex Skåne och Norrbotten (om inte annat skyddsbeslut begränsar, ex AY). Reglerna bör även fortsättningsvis formuleras med begränsningar för att fördröja och försvåra fortsatt spridning av varroa i de områden som är smittfria för närvarande.

Sammanfattning

Tidsplanen för ikraftträdandet, upplever förbundet som ytterst pressad. Med ambitionen att implementera de nya föreskrifterna till biodlingssäsongen 2018, infinner sig flera frågetecken. Första frågetecknet är om länsstyrelserna hinner utbilda samtliga tillsynsmän i den nya tillämpningen, innan den träder i kraft och innan biodlingssäsongen kommer igång? Det finns också tvivel om man i tillräcklig omfattning hinner informera biodlarna, som det faktiskt handlar om, samt att dessa i sin tur hinner göra en anpassning till de nya reglerna. Vi anser att ett ikraftträdande till innevarande säsong, kommer ställa såväl bitillsynsmännen som biodlarna i en svår och omöjlig situation. Med de ändringar som behöver göras skulle det erfordras en ytterligare remissrunda, innan ett eventuellt ikraftträdande och då har vi förmodligen passerat halva biodlingssäsongen.

SBR förordar därför att Jordbruksverket **inte går vidare och genomför ändringarna** i de nu föreslagna föreskrifterna. Kraften i arbetet, med moderniseringen av bilagstiftningen, bör istället inriktas mot handläggningen/anpassningen inför ikraftträdandet av EUs nya regler om djurhälsa (2016/429).

Frågor avseende förbundets yttrande ställs till Björn Dahlbäck, styrelseledamot i förbundsstyrelsen, bjorn.dahlback@biodlarna.se, 0760-35 66 46.